

Asia: VN/3781/2024

Kuulemiskierros selontekoluonnoksesta aluekehittämisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan kokonaisuudesta ja lainsäädännöstä

1. Aluekehittämisen tavoitteet

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat aluekehittämisen määritelmään ja tavoitteisiin liittyen relevantteja?

Varsin hyvin. Ehkä isossa kuvassa varjoon jää se, että Suomi on nykyään leimallisesti tieto- ja palveluyhteiskunta. Tämä tulee ottaa huomioon myös kestävästä kasvusta etsittäessä. Aika, jolloin aluekehittäminen oli teollistamista ja liikenneinfraa, on ohi.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

Megatrendeistä ympäristöasioiden merkityksen kasvua ei ole riittävästi otettu huomioon. Taustaluvussa on kuitenkin aivan oikein huomattu, että maamme suurimmat investointimahdollisuudet liittyvät puhtaaseen eli vihreään siirtymään. Tässä aluetaloudella ja ympäristöllä on win-win -mahdollisuuksia. Myös kiertotalous ja ekotehokkuus tukevat toiminnan kestävyttä sekä ekologisesti että taloudellisesti.

Lain tavoitteisiin (2 §) tulisi lisätä että "kestävä" kasvu.

Ilmastonmuutoksen merkitys on huomattu, mutta luonnon monimuotoisuus tulee lisätä toimeenpanolain 2 §:n tavoitteisiin (vertaa myös EU:n Do Not Significant Harm -periaate). Vastaavasti suppea "elinympäristö"-sana kannattaisi korvata laajemmalla "ympäristö"-sanalla. Tähän liittyvästä ennallistamisesta ja luonnonhoidosta tulee suuri maaseutupoliittinen mahdollisuus, joka tuo työtä ja toimeentuloa maaseudulle. EU:n puhumasta kolmoiskriisistä kolmannen osan eli saastumisen merkitystä ei olla Suomessa vielä riittävästi ymmärretty, mutta se näkyy jo vesien hyvän tilan puutteissa.

2. Viranomaiset ja niiden roolit sekä aluekehittämisen muut toimijat

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat viranomaisten rooleihin liittyen relevantteja?

Yhteistyö ja informaatio-ohjaus korostuvat. Siitä onkin jo hyvät kokemukset. Yhteistyö on toiminut varsin tasapainoisesti viranomaisten ja elimien kanssa, jotka ovat ymmärtäneet omat tehtävänsä ja toisaalta niiden mahdollisen rajat. Tästä on hyvä jatkaa aluehallinnon uudistuksen jälkeenkin. Tasapainoja ei kannata muuttaa eikä hyvin toimivaa konetta kannata rikkoa. Esimerkiksi TEMin, AUNEn ja ALKE-keskustelujen roolit kannattaa pitää ennallaan eikä niiden valtaa tule lisätä.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

Aluehallinnon uudistus vähentää elinvoimakeskuksia (nyt ELY). Tämän muutoksen ja valtionhallinnon mahdollisten resurssileikkausten vaikutuksia tulee seurata. Toisaalta tämä on mahdollisuus tehdä maakuntien rajoja laajempaa yhteistyötä.

Seurantakomiteat ja MYRit eivät käytännössä käytä suurta valtaa. Niistä on kuitenkin hyötyä laajapohjaisuuden takia. Niissä on myös paljon järjestöjä mukana. Tämä lisää ymmärtämystä ja myös hyväksyttävyyttä. Haasteena kun on, että aluepolitiikka jää pienen spesialistipiirin erikoisalaksi.

Maakuntien liittojen ympäristöön liittyviin tehtäviin tulee lisätä luonnon monimuotoisuuden edistäminen

3. Ohjelmatyö ja yhteistyömenettelyt

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat ohjelmatyöhön ja yhteistyömenettelyihin liittyen relevantteja?

Aluekehittämisessäkin tulisi todellakin pyrkiä pitempiin aikatauluihin hallituskaudet ylittävällä yhteistyöllä. Nyt kotimaisten eri suunnitelmien kausien ero EU-rahoituskausiin verrattuna on merkittävä haaste.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

SOVA-menettelyllä oli aikaisemmin painavampi rooli. Nyt se on kutistunut, ja sitä kannattaisi uudelleen elvyttää aluekehittämisessäkin.

4. Tukimenettelyt, tukikelpoisuus ja kustannusmallit

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat tukimenettelyihin, tukikelpoisuuteen ja kustannusmalleihin liittyen relevantteja?

Tukimenettelyt ovat usein tosi hankalia. On hyvä, että esimerkiksi ennallistamishankkeisiin saatiin lopulta JTF-rahaa. Niiden jalkauttamiseen ja hankkeiden generointiin olisi kuitenkin tarkoitettu erityisiä tukitoimia.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

Yva-ryhmien perustaminen alueille olisi paikallaan hankkeiden valinnan tekemiseksi kestävämmäksi. Tärkeää on varmistaa tiedon saanti rahoitetuista hankkeista. Seuranta hankkeiden vaikutuksista tulisi lisätä.

5. Lainsäädännön kokonaisuus

Onko selonteon tarkastelu aluekehittämisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan lainsäädännön kokonaisuudesta tasapainoinen ja relevantti?

-

Puuttuuko kokonaisuudesta jokin näkökulma, joka tulisi lisätä?

Aluekehittämislainsäädännössäkin olisi tarpeen säätää kansalaisjärjestöjen tiedonsaannista ja muutoksenhausta ympäristöasioissa (perustuslaki 20 §).

6. Muut täydennystarpeet

Muut täydennystarpeet?

-

Veistola Tapani
SLL